

JAN BANK & DOEKO BOSSCHER

OMRINGD DOOR WATER

De geschiedenis van de
25 Nederlandse eilanden

PROMETEUS

- lees verder volgende pagina -

de aartsbisschop heeft geboet en in een Duits concentratiekamp is gestorven. En er is een raam voor de zogeheten 'dwaze moeders', die in Buenos Aires vreedzaam protesteerden tegen het collectief verdwijnen van hun zonen onder de dictatuur van president Jorge Videla.⁶⁴

Wereldoorlogen

Ameland is voor en in de Eerste Wereldoorlog in het vizier geweest van Winston Churchill, toen de Britse minister van Marine. Hij liet onderzoeken of het mogelijk was op het eiland een Britse strijdmacht te vestigen van 3000 mariniers. Zij zouden daar onderdeel worden van een grotere invasiemacht voor aanvallen op het Duitse Waddeneiland Borkum en in noordelijk Duitsland. Op Ameland moest dan ook een Brits vliegveld komen voor verkenningsvluchten in de Duitse Bocht.

Direct na het uitbreken van de oorlog wilde Churchill dit krijgsplan laten uitwerken en om te beginnen Ameland laten bezetten. De Britse premier heeft met dit plan ingestemd, ook al zou de uitvoering ervan in het neutrale Nederland op daadwerkelijke tegenstand stuiten. In het vooruitzicht van een pro-Duits Nederland en van een mogelijke inval van Japan in Nederlands-Indië – wat dan weer een kritische reactie van Australië zou oproepen – heeft men in Londen het aanvalsplan toch geschrapt.⁶⁵

Ameland had al in 1937 kennisgemaakt met de gevolgen van een Spaanse burgeroorlog. Het verleende onderdak aan dertig jongemannen en een echtpaar, die voor het republikeinse Spanje waren gevlucht en (tijdelijk) onderdak genoten in een pension en hotel in Nes.⁶⁶ Hun verblijf is gedocumenteerd in de in 2011 uitgegeven roman *Spaans meisje op Ameland* van Rita Knijff-Pot. In

1940 kreeg het eiland een Duits garnizoen. In het begin waren dat gewone soldaten, maar in 1944 werd het eiland bewaakt door de Marine-Landeschützen; van een wat oudere leeftijd, geen vechtojers maar huisvaders en 'bedeesd van aard'.⁶⁷ Het leidde ertoe dat Amelanders in de overheersing van de bezettingsmacht 'op ongedwongen voet' met de soldaten konden omgaan. Amelanders die de oorlog hebben meegemaakt, vertellen dat het 'de ergste niet waren'. Op het feest van Sint-Maarten zijn er wel eens snoepjes uitgedeeld 'en een soldaat knipte het haar van de eilanderkinderen gratis'.⁶⁸

In de aanloop naar de Tweede Wereldoorlog was Ameland opnieuw in Engels vizier gekomen. De Engelsmanplaat ten noorden van het eiland was volgens een hulpkracht van de Britse geheime dienst geschikt om van daaruit met een zender berichten naar Londen te sturen, omdat deze plaat bij eb niet kon droogvallen. Er stond een wachthuisje om vogelwachters een onderdak te bieden. De Nederlandse contraspionage ontdekte deze geheime activiteit voordat een gewaarschuwde Secret Service de zender weg kon halen. De poli-